

Dolores MODIC
Fakulteta za uporabne družbene
študije Nova Gorica

Darka Podmenik (ur.)
**Sociokulturni in organizacijski
vidiki prenosa znanja**

Inštitut za razvojne in strateške ana-
lize, Ljubljana 2008, str. 224, 16 EUR
(ISBN 978-961-92399-0-2)

Pričujoča večjezična monografija je rezultat dela skupine raziskovalcev deloma v okvirju mednarodnega projekta CONNEX, deloma v programski skupini *Sociokulturni in organizacijski vidiki prenosa znanja in tehnologije*. Posledično se, v primerjavi z običajno metodo razprav iz tega področja, kjer se avtorji opirajo predvsem na citiranje sekundarnih podatkov, le-ta v mnogih prispevkih opira predvsem na dognanja avtorjev v toku dosedanjega dela znotraj projektov.

Avtorji posameznih prispevkov Adam, Lenarčič, Westlund, Stehr, Jelovac, Rek, Bahovec, Podmenik, Ivančič in Svetina ob tem izhajajo iz trditve, da »*kognitivna mobilizacija v smislu generiranja, diseminacije in aplikacije znanstvenih spoznanj ter inovativnih idej tvori jedro postindustrijske, informacijske družbe in gospodarstva, temelječega na znanju*«, oblikovanje te družbenoekonomske formacije pa je možno »*zgolj ob koeksistenci treh, med seboj ločenih elementov: pretoka znanja v okviru interkulturnih komunikacij, potrebe po inoviranju in vseživljenskega učenja*« (str. 5).

Zaradi tega je monografija razdeljena na štiri dele, ki skušajo v čim

večji meri zaobjeti vse konstitutivne elemente, in sicer na *Prenos znanja in socialni kapital, Interkulturne komunikacije, Civilna družba kot vir ekspertize in učenja ter Vrednost izobrazbenega kapitala*. Ugotovimo lahko, da posamezni prispevki znotraj monografije presegajo zgolj okvir poglavja, v katerega so umeščeni, in posegajo tudi v druge sklope, kar kaže na njihovo vsebinsko povezanost.

Značilnost praktično vseh prispevkov je, da se ukvarjajo s pomensko dokaj odprtimi pojmi, ki jih vsi avtorji prispevkov ne interpretirajo enako. Gre za pojme, kot so na primer prenos znanja, civilna družba, socialni kapital in visokotehnološka podjetja. Tudi posamezni avtorji prispevkov se zavedajo problematike odprtosti nekaterih ključnih pojmov, uporabljenih v monografiji, na primer Frane Adam, ki na nekem drugem mestu ugotavlja, da je socialni kapital kot genotip z mnogimi fenotipskimi aplikacijami, in da lahko sedanji fenomen opišemo kot preobilje definicij. Na obilje definicij opozarjajo tudi posamezni avtorji znotraj posameznih prispevkov v pričujoči monografiji. Tako npr. Lenarčič problematizira definiranje visokotehnoloških podjetij (str. 24), Westlund pa zapiše ob definiranju posameznih pojmov, kot so npr. clustri, regionalni inovacijski sistemi, da »*razen tega, da posamezni pristopi kažejo razlike med seboj, se tudi interpretacije znotraj istih pristopov razlikujejo*« (str. 49). Kot je razvidno že iz zgornjega zapisa, pregled monografije razodeva, da so avtorji veliko truda vložili v

---

pojasnjevanje pojmov, mnogokrat pa tudi povezavam med različnimi pojmi.

V okviru prvega poglavja ali sklopa, se avtorji ukvarjajo s povezavo med prenosom znanja in socialnim kapitalom. Prvi in drugi prispevek se avtorsko prekrivata, navedeno pa je rezultiralo v enako opredeljenih pojmi in pristopu k problematiki, ki se opira na izvedeno raziskavo v okviru zgoraj navedenega projekta, in sicer na opravljeni sondaži, v kateri so zaposlene v manjših visokotehnoloških podjetjih spraševali o njihovih izkušnjah in stališčih glede prenosa znanja in oblik komunikacije, ki jih uporabljajo. Ob tem prvi prispevek avtorjev Adama in Lenarčiča z naslovom *Prenos znanja in oblike komunikacije* na primeru majhnih visokotehnoloških podjetij kot problem izpostavlja, da obstaja sicer fragmentarno sodelovanje med podjetji in zunanjimi strokovnjaki oziroma raziskovalnimi institucijami, vendar kritične mase še ni, in pa postavlja potrebo po izdelavi organizacijskih oblik interdisciplinarnega značaja, ki bi služile kot model povezave neformalnih in institucionalnih oblik delovanja vseh relevantnih akterjev. Avtorja v teh ugotovitvah nista osamljena, nekatere države so celo že naredile korak naprej in tovrstne organizacijske oblike uvedle (npr. finski SHOK). V drugem prispevku Blaža Lenarčiča z naslovom *Vloga socialnega kapitala pri transferju znanja iz akademskih v gospodarska okolja*, kot že omenjeno, avtor uporablja enak pojmovni aparat, kot v prvem članku. Tako je npr. transfer znanja v obeh prispevkih pojmovan kot »proces uspešne disemi-

nacije znanstvenih in tehničnih virov od posameznika oz. ustanove, ki jih proizvaja/posедуje, do uporabnika oz. naročnika« (str. 24, str. 13). V drugem prispevku Lenarčič posveča svojo pozornost odnosom in elementom, ki vplivajo na sodelovanje in posledično na transfer znanja iz akademskih v gospodarska okolja, ob čemer predpostavlja, da »uspešen proces transferja znanja med udeleženci predpostavlja obstoj socialnega kapitala« (str. 23). Ob tem zapiše, da je »razvoj današnje ekonomije odvisen predvsem od kroženja idej, znanja in kadrov«, in da je »temelj nove ekonomije (...) vedenje o tem, kako ustvariti novo znanje, ga prenesti in ga kar najhitreje uporabiti« (str. 25). V nadaljevanju avtor povzema nekatere raziskave, ki se nanašajo na posamezne elemente odnosa med državo in gospodarstvom na primeru Slovenije. Nato očrta spodbujevalne in zaviralne dejavnike transferja znanja iz akademskih v gospodarska okolja ter se nenazadnje posveti vlogi socialnega kapitala pri transferju znanja, ob čemer se deloma nasloni na raziskavo *Transfer znanja in socialni kapital*, pri kateri je avtor tudi sam sodeloval. Ob koncu prispevek posebej osvetljuje dejstvo, da se »avtorji, ki v okviru sociologije znanosti preučujejo vprašanja transferja znanja, med raziskovalnimi in poslovnimi okolji do zdaj niso eksplicitno sklicevali na koncept socialnega kapitala (...) v svojih analizah prišli blizu njegovim raziskovalnim poudarkom«. Zadnji prispevek prvega sklopa je prispevek Hansa Westlunda *Knowledge Intense Industries, Spatial Externalities and*

Social Capital. V njem se Westlund ukvarja z odgovorom na vprašanje, zakaj se določene znanjsko intenzivne industrije koncentrirajo ravno na določenih področjih, ob čemer ga ne zanimajo toliko razlogi, povezani s tržnimi dejavniki, ampak predvsem drugi razlogi, kot npr. potrebe podjetij po internalizaciji vitalnega tacitnega znanja in po internalizaciji dognanj R&R znotraj majhne skupine tesno povezanih partnerjev (str. 56).

V drugem sklopu prispevkov se avtorji ukvarjajo z interkulturnimi komunikacijami. Vanj so umeščeni kar štiri prispevki, ki se ukvarjajo od teorije znanja in informacijske družbe ter definiranju s tem povezanih pojmov (prvi prispevek Nica Stehra), preko opredeljevanja zahtev, ki so potrebne za razvoj družbe znanja (drugi prispevek avtorja Igorja Bahovca) in odgovora na vprašanja, ali znotraj EU lahko govorimo tudi o kulturni divergenci, kar bi impliciralo določene skupne in sinhronizirane ter vrednostne orientacije (prispevek avtorjev Adama, Jelovca in Rekové), do razvoja modela poslovnega komuniciranja v interkulturnem okolju (avtorja Dejana Jelovca). Navedeni prispevki izkazujejo logično nadaljevanje ene izmed implicitnih ugotovitev raziskave, ki je bila podlaga prvima dvema prispevkoma v monografiji, da je potrebno kot poseben problem dojemati komunikacijo med različnimi akterji, ki v proces transferja znanja prihajajo z različnimi predznaki pa tudi z različnimi vrednotami in dojemaji.

Tretji sklop je posvečen civilni družbi kot viru ekspertize in znanja.

Prvi izmed prispevkov avtorja Frana Adama z naslovom *Civil Society Organisations in a Knowledge Based Economy* prinaša pogled na vlogo civilnih (družbenih) organizacij v družbi znanja ob upoštevanju, da se le-te hitro profesionalizirajo in postajajo viri znanja in nosilci ekspertiz (str. 148). Glede na to, da sta tako ekonomija kot tudi znanost po avtorjevem mnenju karakterizirana s kratkotrajnostjo in ekskluzivizmom, naj bi na področju ekonomije civilne organizacije podpirale cilje družbene odgovornosti (ob tem avtor le-te ne opredeli, saj v tem delu povzema Giddensa, a lahko predvidevamo, da jo glede na aluzijo na eksternalije razume v njenem »osnovnem« pomenu Brundtland komisije) ter na področju znanosti kot promotorja ekspertiz in pluralizma (razvojnih) scenarijev za tehnološke inovacije (str. 154). Drugi prispevek z naslovom *Prispevek k razumevanju kroženja znanja med odraslimi* avtorice Nevenke Bogataj se od prvega prispevka tega sklopa odmakne predvsem v dveh elementih; prvič v tem, da se osredini na kroženje znanja med odraslimi in drugič v tem, da se ukvarja predvsem s stanjem v Sloveniji. Ob tem prispevek izhaja iz rezultatov študije Bogatajeve, in sicer predvsem tistih, ki se nanašajo na vlogo zaupanja za pretok znanja v študijskih krožkih. Sta si pa po rezultatu podobna, saj drugi na praktičnem primeru ravno tako poudarja elemente družbene odgovornosti (in to tako v socialnem, ekonomskem kot tudi stebru varstva okolja).

Zadnji izmed sklopov z naslovom

Vrednost izobrazbenega kapitala prinaša dva prispevka; prvi izmed njih je prispevek *Naložbe v izobraževanje in (ne)izkoriščenost znanja mladih diplomantov* avtoric Darke Podmenik in Angelce Ivančič, drugi pa *Vseživljenjsko učenje, preverjanje in vrednotenje ter prenos znanja* avtoric Angelce Ivančič ter Metke Svetina. Obe se ukvarjata z določeno vrzeljo, prva s problematiko nastajanja presežkov neizkoriščenega znanja, ki ga očitata na podlagi raziskave, pri kateri sta avtorici sodelovali, in ki naj bi bilo najbolj reprezentativno pri mladih iskalcih prve zaposlitve, druga z akumuliranjem »skritega« neformalnega znanja, ki ni družbeno ne tržno ovrednoteno, ki se deloma ravno tako naslanja na raziskavo, pri kateri sta avtorici sodelovali. Tako oba prispevka nekako logično zaokrožata tematiki, ki jih je na nek način nakazal že zadnji prispevek iz prejšnjega sklopa.

Ker urednik očitno ni postavil bolj enotnega okvirja, so se avtorji prilagodili glavni ideji, številni izmed njih pa na dokaj raznolik način predstavljajo specifične vidike prenosa znanja. Morda lahko ravno zaradi tega zapišemo, da je knjiga posebej zanimivo branje za tiste, ki jih zanima eden izmed specifičnih vidikov prenosa znanja, manj pa za tiste, ki jih zanima bolj celokupen pregled tematike. Ob tem pa moramo še zapisati, da je jezik, ki je uporabljen v monografiji znanstven in ustrezen, vendar pa so kljub temu tako posamezni prispevki, kot tudi monografija kot celota, berljivi in s tem dostopni tudi širši publiki, ne le raziskovalcem in strokovnjakom s

področja družboslovja, kar vsekakor prinaša dodatno kakovost pričujoči monografiji.

Andrej ŠUMER

Miha Kozorog

Antropologija turistične destinacije v nastajanju: prostor, festivali in lokalna identiteta na Tolminskem

Znanstvena založba Filozofske fakultete, Ljubljana 2009, str. 258, 20.00 EUR
(ISBN 978-961-237-342-9)

Monografija, Antropologija turistične destinacije v nastajanju: prostor, festivali in lokalna identiteta na Tolminskem, je predelana verzija doktorske disertacije Mihe Kozoroga, katero je avtor pripravljaval med letoma 2005 in 2007 na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Miha Kozorog je zaposlen na Slovenskem glasbenoinformacijskem centru v Ljubljani, raziskovalno se že nekaj let posveča antropologiji turizma, ter je tudi idejni vodja in organizator festivala Sajeta, ki v Tolminu poteka že nekaj let.

Začetek monografije avtor posveti razlagi terminologije, metodologije in raziskovalnih pristopov. Posluževal se je vseh vrst intervjujev (neformalni, strukturirani, polstrukturirani), opazovanja in sodelovanja z udeležbo, podatke je pridobival tudi po e-pošti in telefonskih pogovorih. Razloži, da je bil na Tolminskem najprej domačin in šele nato antropolog, ter da je